

шенням санітарного стану лісів, погіршенням клімату, послабленням захисних, охоронних та рекреаційних функцій лісу тощо.

Варто звернути увагу на те, що частина акумулятивного забруднення (майбутніх екологічних витрат), яка надходить у навколишнє природне середовище в результаті виробничо-господарської діяльності підприємств і організацій, усувається природним середовищем природним шляхом. Частина забруднення акумулюється у довкіллі (нагромаджується в ґрунтах, водному і повітряному басейнах), спричиняючи зростання захворюваності людей, тваринного світу, рослинності та іншим негативні явища. Відповідно, в майбутньому зростуть витрати суспільної праці на ліквідацію накопичених забруднень і викликаних ними негативних соціальних, економічних і екологічних наслідків. Такі витрати в багатьох випадках є циклічними і тривалими.

Окремі науковці висловлюються проти включення екологічних витрат у собівартість продукції, посиляючись на те, що це призведе до послаблення стимулюючої функції ціни. З цим не можна погодитися. По-перше, до витрат виробництва ми пропонуємо включати лише плату за нормативне (вимушене при сучасному стані науки і техніки) забруднення. По-друге, часткове послаблення стимулюючої функції можна повністю компенсувати посиленням стимулюючого впливу інших економічних інструментів.

Щодо місця екологічних витрат у класифікації витрат за економічними елементами, то вони включаються в такий елемент витрат, як "Інші витрати".

Отже, ми бачимо, що всі підприємства деревообробної галузі є забруднювачами довкілля, тобто ними здійснюється екологічна шкода, яка відшкодовується за рахунок екологічних витрат, тому дуже важливим є дослідження цього питання у контексті раціонального управління ними.

### Література

1. **Синякевич І.М.** Економіка лісокористування: Навчальний підручник. – Львів: ІЗМН, 2000. – С. 402.
2. **Туниця Ю.Ю.** Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми. Львів: Вид. центр Львівського НУ ім. Івана Франка. 2002. – 298 с.
- Кіндрат Р.Я. Організація виробництва деревообробних підприємств: Навч. посібник. – Львів: Вид. дім "Панорама", 2002 – 160 с.

УДК 332.1.477

О.М. Швець<sup>1</sup> – Львівська КА

## НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС І ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА РЕГІОНУ

Аналізується вплив науково-технічного прогресу на підвищення ефективності виробничої діяльності в регіонах. Вказується на основні напрями науково-технічного прогресу і визначаються основні шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності.

<sup>1</sup> начальник відділу комп'ютерних технологій

## **Scientific and technical progress and incrising of regional production efficiency**

In this paper is presented analysis of scientific and technical progress influence on increasing of efficiency of productive activity in regions. Also are specified basic directions of scientific and technical progress and defined main ways of increasing of efficiency of productive activity.

Вплив науково-технічного прогресу на регіональний розвиток відбувається в таких основних напрямках.

Перший пов'язаний із сприянням розвитку регіональної економіки шляхом широкого розповсюдження в регіоні нових механізмів, машин, матеріалів, технологій, методів управління виробництвом, нових засобів розвитку сфери обслуговування, які вже розроблені в інших регіонах країни або за кордоном, використання існуючих технологій стосовно до місцевих умов. Це так званий шлях горизонтального розповсюдження нововведень.

Другий напрямок включає розробку і впровадження сучасного досвіду в науково-технічній і соціальній сферах та розробки нових програм регіонального розподілу, пропозиція нових ідей, пов'язаних з розвитком виробництва, нові шляхи використання природних ресурсів, нові види зв'язків між галузевими виробництвами регіону, нові види техніки, нові матеріали, процеси, які розроблені спеціально для розвитку конкретного регіону.

Однією з визначальних дій науково-технічного прогресу на розвиток регіону є удосконалення розміщення продуктивних сил і територіальної організації праці.

Внаслідок впливу НТП на всі елементи продуктивних сил відбувається переоцінка традиційних факторів, які визначають розміщення виробництва і послаблюється вплив географії природних ресурсів, транспортабельності сировини, природнокліматичних умов, в той же час підсилюється значимість таких факторів, як захист навколишнього середовища.

Основним чинником, який визначає розташування підприємств провідних галузей, стає розміщення науково-технічного потенціалу.

Розглядаючи важливі напрямки впливу НТП на розміщення продуктивних сил, можна зазначити таке.

Наука і особливо прикладна наука безпосередньо попадає під вплив запитів виробництва. Цей зв'язок проявляється повною мірою і в регіональному аспекті. Комплекс проблем, пов'язаних із розвитком регіону, знаходять відображення у проблематиці наукових досліджень.

Так, у перехідний період до ринку одними з першочергових проблем щодо розвитку регіонів можна виділити:

- інтенсифікація виробництва, його технічне переозброєння і реконструкція на основі впровадження досягнень науки і техніки;
- забезпечення паливно-енергетичними ресурсами;
- комплексний розвиток депресивних регіонів;
- раціональне використання водних ресурсів, розробка системи заходів з підвищення ефективності гідротехнічних комплексів атомних електростанцій і т.п.

Реалізація програм розвитку виробництва регіонів буде значною мірою визначатись розміщенням науково-технічного потенціалу і ефективністю його використання в регіонах.

Регіональний науково-технічний потенціал – це сукупність наукових і науково-виробничих організацій, які здатні вирішувати завдання інтелектуального розвитку продуктивних сил даного або інших регіонів на основі комплексного використання досягнутого організаційного і матеріально-технічного рівня.

При такому визначенні регіонального НТП відображаються чотири основні його характеристики: мета функціонування, ресурси для досягнення поставленої мети, структура регіонального НТП (академічна і галузева наука, заводський сектор науки), часткова участь регіональних НТП у досягненні поставленої мети.

Для виміру регіонального науково-технічного потенціалу може бути використана методика, яка розроблена В.І. Духановим.

За цією методикою припускається вимірювати регіональний НТП шляхом групування сукупності, яка характеризує різні його сторони: кадрову, матеріальну, технічну, інформаційну і організаційну. Сума всіх складових буде визначати величину регіонального НТП. Кількісну оцінку потужності за наведеними вище п'ятьма елементами можна визначити за допомогою вартісних величин (основні та оборотні фонди, фонд заробітної плати науково-дослідних організацій, а також підприємств у тій частині, які утворюють заводський сектор науки).

Вимір потужності регіонального НТП дає змогу здійснити оцінку ефективності розвитку НТР з точки зору розвитку продуктивних сил регіону. Для оцінки в цьому аспекті порівняльної ефективності розвитку регіонального НТП використовуються розрахунки взаємозв'язку фондоозброєності ( $X_1$ ), наукоозброєності ( $X_2$ ) і продуктивності праці ( $I$ ) у промисловості. При розрахунках використовується функція виду

$$I = B_0 X_1^{b_1} X_2^{b_2}.$$

Продуктивність праці є одним з останніх результируючих показників розвитку економіки. Введення в модель лише двох чинників – фондо- і наукоозброєності праці пов'язано з тим, що перший враховує технічну і технологічну насиченість виробничого процесу засобами праці (в тому числі і технологічне застосування енергії за допомогою машин, апаратів, приладів), а другий – як власне прогрес у знаннях, так і їх конкретне застосування при організації і управлінні виробництва, при підвищенні кваліфікації працюючих і т. п.

Отримані при розрахунку виробничої функції коефіцієнти ресурсів визначають відносний приріст продуктивності праці на 1 % приросту кожного з чинників.

У системі показників, які відображають взаємозв'язок науки і виробництва, котрі можна використати для оцінки рівня розвитку НТП у конкретній системі і особливо при прогнозуванні розвитку НТП, все більше застосування знаходять показники наукомісткості продукції та індекси локалізації науки.

Розрахунок показника наукомісткості продукції  $H_e$  проводиться за формулою:

$$H_e = \frac{\text{Фонд зарплати зайнятих в науці і науковому обслуговуванні}}{\text{Валова продукція в цінах відповідних років}} .$$

Сьогодні для регіонів України характерними є положення, коли середньорічні темпи приросту обсягів промислової продукції за рахунок ефективного використання досягнень науково-технічного прогресу значно випереджають темпи приросту затрат на розвиток науки і наукового обслуговування (а в останні роки зниження витрат на науку), що призвело до значного зниження темпів приросту наукомісткості продукції.

При розрахунках індексу локалізації промисловості знаменник той самий, що при розрахунку індексу локалізації НТП, а в чисельнику – відношення зайнятих у промисловості регіону до всіх зайнятих у промисловості країни. Індекс, який перевищує одиницю, вказує на підвищений рівень концентрації об'єкту вивчення у даному регіоні щодо інших регіонів і країни загалом. Розраховуються також індекси перевищення розвитку НТП над розвитком промисловості у даному регіоні, який являє собою відношення індексу локалізації НТП до індексу локалізації промисловості. Якщо це відношення більше від одиниці, то дотримується принцип випереджаючого розвитку НТП щодо їх промислового розвитку.

Підвищення рівня регіонального НТП дозволяє творити більш потужну науково-технічну базу для подальшого розвитку науково-технічного прогресу, прискореного просування технічних новинок у виробництво, його інтенсифікацію. Результатом усіх цих взаємопов'язаних процесів буде зростання ефективності всього регіонального комплексу. Щоб науково-технічний прогрес реально впливав на економічний розвиток регіону, підвищення ефективності використання ресурсів, регулювання процесів науково-технічного розвитку повинно спиратись на науково обґрунтовану систему показників ефективності науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, спрямованих на створення нової техніки, технології вирішення організаційно-економічних рішень для регіону.

Дослідження науково-технічного прогресу з точки зору його впливу на процес економічного зростання, по суті, полягає в аналізі динаміки ефективності використання матеріальних ресурсів економічного зростання і супутньої ефективності виробництва під дією реалізації досягнень НТП у народне господарство. Регіональний аналіз дослідження полягає в розгляді його як комплексного чинника, який впливає на темпи регіонального економічного зростання і на ефективність використання ресурсів, необхідних для цього зростання.

Особливості використання результатів НТП у регіоні повністю визначаються особливостями комплексу техніко- і соціально-економічних умов регіонального економічного розвитку.

Укрупнений аналіз НТП у регіоні показує ту загальну площину, той напрямок, в якому і необхідно проводити оцінку невідповідності регіональ-

ним умовам параметрів ефективності використання ресурсів відтворення у зв'язку з впровадженням результатів НТП щодо конкретних рішень.

Для аналізу порівняльної ефективності впровадження в регіоні конкретних видів техніки, обладнання можна застосувати достатньо просту методику. Вона дозволяє, у першу чергу, визначати показники фондовіддачі і продуктивності праці і порівняти їх із середніми показниками:

$$I_k = \frac{Pq_2}{W_2} : \frac{Pq_3}{W_3}.$$

Враховуючи, що ціни продукції (3) у даному випадку повинні бути порівняльними, а продукт ( $q_2$  і  $q_3$  – кількість продукції, яка виготовляється за допомогою даної техніки в регіоні і у країні) однорідним, можна записати:

$$I_k = \frac{q_r}{q_s} : \frac{W_r}{W_s},$$

де:  $I_k$  – індекс фондовіддачі;  $W_r$ ,  $W_s$  – вартість техніки для регіону і у середньому по країні.

Аналогічно:

$$I_p = \frac{Pq_r}{l_r} : \frac{Pq_s}{l_s} = \frac{q_r}{q_s} : \frac{l_r}{l_s},$$

де:  $I_p$  – індекс продуктивності праці,  $l_r$  і  $l_s$  – чисельність зайнятих у регіоні і у країнах при виробництві продукції на даній техніці.

Комерційною характеристикою нової техніки в регіоні може служити співставлення ефекту від її впровадження в регіоні і у середньому по країні:

$$I_c = \frac{Z_r - Z_r^P}{Z_s - Z_s^P},$$

де:  $I_c$  – індекс ефекту;  $Z_r$  і  $Z_r^P$  – питомі витрати виробництва в регіоні для нової і базової техніки;  $Z_s$  і  $Z_s^P$  – питомі витрати виробництва у середньому по країні.

Індекс  $I_c$  повинен бути для кожної галузі індикатором доцільності з точки зору оптимального використання ресурсів впровадження відповідних науково-технічних рішень в регіоні, враховуючи, що  $I_c$  формується під дією різних чинників чисто регіонального характеру.

У реальній дійсності індекс  $I_c$  доволі рідко є для галузі регулятором при прийнятті рішень відносно впровадження в регіоні науково-технічних рішень. Це стосується не тільки тих науково-технічних рішень, які є менш ефективними в регіоні, але й тих, які для регіону є більш ефективними, ніж у середньому по країні.

Для реального використання досягнень НТП з метою підвищення ефективності регіональної економіки і забезпечення відповідних темпів регіонального економічного розвитку необхідно розробляти цільову програму, яка б враховувала потреби конкретного регіону щодо впровадження науково-технічних досягнень, які забезпечили б відповідну величину економічного ефекту.

При цьому потрібно виходити, по-перше, зі значення розвитку виробництва у даному регіоні для національної економіки і масштабність використання ресурсів для його розвитку, по-друге, з наявності суттєвих відмінностей в умовах ефективного впровадження науково-технічних досягнень в цьому регіоні і у середньому по країні.

Загальноекономічні регіональні особливості відтворення у Західному регіоні України включає особливості природнокліматичні, які проявляються у зміні техніко-економічних параметрів використання техніки і праці при прямому контролі у процесі виробництва з навколишнім середовищем нерівномірної диференціації трудових ресурсів, високий рівень кваліфікації зайнятих, достатньо сильна господарська і передусім інфраструктурна особливість регіону, достатньо місткий внутрішньорегіональний ринок для більшості видів продукції, висока концентрація виробництва. Отже, загальноекономічні умови для ефективного впровадження в регіоні досягнень науково-технічного прогресу є не менш сприятливими, ніж загальнонаціональні умови. Відповідний вплив на ефективність використання ресурсів відтворення при використанні досягнень науково-технічного прогресу мають структурні особливості регіонального процесу відтворення.

Основним чинником, який визначає характер пропорцій, що формуються в економіці регіону, є ресурсний потенціал, його структура, тобто співвідношення трудових, виробничих і природних ресурсів. Ресурси регіону значною мірою визначають його спеціалізацію.

Структура ресурсного потенціалу регіону може суттєво відрізнятися від структури ресурсного потенціалу країни, оскільки система зв'язків, які виникають в регіональній економіці, може бути не адекватною системі зв'язків в економіці країни.

Об'єктивну основу виникнення відповідних пропорцій складає постійне поглиблення суспільного поділу праці. Поділ праці здійснюється у двох діалектично пов'язаних напрямках – галузевому і територіальному. Як об'єкт загальногосподарського програмування в основному виступають галузеві пропорції. Територіальні пропорції в основному формувались як результат розміщення виробництва.

Як головний чинник, який визначає регіональні пропорції, виступає чинник навколишнього середовища. Об'єм і структура залучення у виробництво ресурсів докорінно змінює характер регіонального відтворення і його пропорції.

Територіальні пропорції можна поділити на два типи. По-перше, це пропорції розподілу сукупної суспільної праці між регіонами країни, по-друге, пропорції розподілу ресурсів всередині регіону. Останній тип пропорцій можна кваліфікувати як пропорції регіонального відтворення.

Структурні елементи регіональної відтворювальної функції групуються у програмно-цільову структуру, в межах котрої погоджуються всі цілі розвитку регіону, весь комплекс соціально-економічних завдань. Таким чином, під відтворювальною функцією регіону слід розуміти взаємопов'язану сукупність об'єктивно обумовлених завдань соціально-економічного характеру, які вирішуються в рамках даного регіону на основі ефективного використання регіональних і залучених ресурсів.

Динаміка величин фонду відтворення особистого і суспільного споживання і нагромадження достатньо повно характеризує відтворювальний процес регіону. Тому при досліджуванні програми регіонального розвитку не доцільно обмежуватись обґрунтуванням якогось варіанту. Більш важливішою є побудова системи варіантів із відповідною оцінкою їх з точки зору ресурсомісткості та ефективності виробництва.

При цьому потрібно зазначити, що регіональний соціально-економічний комплекс поняття не виробниче, а відтворювальне. Виділення з системи відносин відтворення лише виробництва матеріальних благ і послуг зводить проблему, зводить її до визначення ефективності окремих галузей господарства. Необхідність удосконалення організації виробництва в регіоні зумовлене значним ускладненням відтворювальних процесів і збільшенням масштабів освоєння ресурсного потенціалу.

У зв'язку з цим у процесі дослідження можна виділити три основні напрямки робіт. На початковій стадії здійснюється аналіз, метою якого є визначення системи пропорцій відтворення, їх кількісний вимір, виявлення тенденцій зміни важливих співвідношень, тобто на першому етапі проводиться оцінка стану економічної системи регіону і визначення динаміки змін цього стану.

У подальшому потрібно проводити дослідження самого відтворювального процесу, тобто визначення характеру існуючих зв'язків як між системою і її окремими ланками, так і зв'язків системи з зовнішнім середовищем. Метою цього етапу є створення методів опису механізмів функціонування економіки регіону. На завершальній стадії необхідно обґрунтувати поведінку основних параметрів відтворення в найближчій перспективі, не порушуючи при цьому важливої обумовленості і погодженості показників, які відображають головний зміст прискореного етапу, що дозволяє обґрунтувати цільову спрямованість програми розвитку регіону. Достатньо очевидно, що вибір цільових завдань програми на регіональному рівні не адекватний завданням цільового блоку державної програми.

В основі – два чинники, які визначають ці відмінності.

По-перше, підсилення дії об'єднаних процесів територіального розподілу праці, які призводять до відповідної спеціалізації в регіоні. Територіальний розподіл праці закріплює за конкретним регіоном виробництво переважно не готового до споживання, а тільки його частини.

По-друге, модифікація цільових завдань державної програми відбувається під впливом фактору часу, оскільки неможливе їх виконання за короткий термін. У міру їх дезагрегації в часі і просторі соціальні орієнтири трансформуються в економічні завдання. Ця обставина ще раз підтверджує

правильність концентрації уваги на економіці при формуванні концепції соціально-економічного розвитку на тривалий період.

У зв'язку з цим важливе значення має використання таких методологічних положень: по-перше, результат розробки регіональних програм повинен бути представлений не у формі конкретних рубежів розвитку економіки в регіоні, а як багатоваріантний проект програми, реальність якої визначається стійкими зв'язками результатів виробництва і затрат ресурсів.

По-друге, незважаючи на важливість комплексного розгляду економіки і соціальних процесів регіону, пріоритет потрібно надавати виробництву. Це означає, що основні пропорції, які виявляються на стадії аналізу і формування яких прогнозується, повинні бути виробничими. Введення у сферу програмування соціальних аспектів доцільно здійснювати на більш віддалених етапах.

По-третє, аналіз і прогнозування формування величини відтворювальних пропорцій здійснюється у двох напрямках, тобто все виробництво в регіоні розглядається і як одна галузь, і як сукупність певних галузей матеріального виробництва. Це дає змогу взаємно враховувати методологію і теорію макроекономічного і галузевого підходів.

Після отримання варіантів розвитку економіки регіону як єдиної галузі можна здійснювати формування галузевої структури виробництва, але не на основі прогнозу розвитку окремих галузей, а шляхом виявлення загально-регіональних факторів розподілу ресурсів між промисловістю і сільським господарством, будівництвом. При цьому слід зауважити, що в економічній літературі немає єдиної думки щодо методології і методики визначення економічної ефективності регіональної економіки.

У межах регіону виробничий процес не завершується і великий вплив на регіональний розвиток має міжрегіональний поділ праці, а економічний варіант залежить як від ефективності роботи кожного окремого підприємства, так і від специфічних регіональних факторів.

Завдання підвищення ефективності промислового виробництва в регіоні зумовлені важливим значенням цієї проблеми на сучасному етапі. Зараз особливо гостро стоїть питання поступу шляхів активізації промислового виробництва, вдосконалення методів управління розвитком підприємств. Вітчизняні товаровиробники не мають належного досвіду щодо формування стратегії розвитку промислового виробництва, а зарубіжний досвід вирішення всіх питань у чистому вигляді не може бути використаний в економіці України. Тому необхідний власний підхід до управління розвитком промислового виробництва на основі узагальнення і трансформації зарубіжного досвіду з врахуванням вітчизняних особливостей.

Розроблені у даному напрямку в економічній літературі теоретичні положення та методичні рішення є недостатніми, щоб їх безпосередньо застосовувати для умов перехідного періоду. При цьому потрібно також враховувати особливості та рівень розвитку промисловості конкретного регіону.

У цьому зв'язку доцільно дати розуміння основних понять, пов'язаних з даною проблемою.

Під розвитком промислового виробництва регіону слід розуміти структурні зміни у виробництві, формування оптимальної номенклатури продукції та раціональних ресурсних пропорцій, якісне вдосконалення складових виробничого процесу (основних фондів, обігових коштів, промислово-виробничого потенціалу тощо).

В основі формування програми розвитку промислового виробництва регіону має лежати оптимальна номенклатура продукції, яка повинна інтегрувати власні та загальнодержавні потреби.

Державна промислова політика є визначальним чинником впливу зовнішнього середовища на розвиток підприємств. Правильна побудова і послідовна реалізація державної промислової політики дозволить підприємствам у сприятливих зовнішніх умовах повніше використати свої можливості і досягти поставлених цілей. Держава повинна раціонально поєднувати, оптимально інтегрувати дію централізованих та ринково-регулятивних механізмів управління макро- і мікроекономічним розвитком. При цьому головне завдання полягає в оптимальному поєднанні витрат та доходів шляхом виділення пріоритетів розвитку.

Особливо актуальна у сучасних умовах проблема протиріч технічного стану і розвитку виробництва. У загальному вигляді під протиріччям технічного розвитку слід розуміти сукупність альтернативних і водночас взаємопов'язаних ідей, концепцій, інтересів, факторів і методів, які виступають джерелом його рушійних сил, зростання перспективних або гальмування, причинами криз, деформацій промислового розвитку.

Єдність цілей економіки регіону і країни зумовлює необхідність пошуку такого узагальненого показника ефективності, який найбільш повно відповідав би вирішенню економічних завдань, що стоять перед регіоном і не суперечив би загальному критерію розвитку країни. Цей показник повинен відповідати цілям і завданням, які вирішуються регіоном у межах загальної мети країни, і відображати сутність регіональної економіки як єдиного цілого.

Як показник, що узагальнює всі витрати і результати господарювання в регіоні, може бути прийнято співвідношення між виробленими і спожитими в регіоні ресурсами.

Визначення підходів до оцінки рівня ефективності регіональної економіки і пошук показників для цієї оцінки набуває важливого значення на сучасному етапі розвитку.

Підвищення ефективності економіки, зокрема покращення співвідношення між виробленими і спожитими ресурсами залежить від багатьох факторів.

Серед шляхів підвищення ефективності економіки регіону доцільно виділити такі:

- зниження матеріало- і трудомісткості продукції;
- прискорення технічного прогресу і впровадження сучасних методів виробництва;
- вдосконалення структури виробництва і поглиблення переробки сировини;
- підвищення рівня продуктивності праці як однієї з основних умов підвищення продуктивності економіки регіону.

Важливість вирішення цих проблем полягає в тому, що формування регіональної політики повинно сприяти не тільки більш повному використанню ресурсного потенціалу території, але й забезпечувати вирішення питань саморегуляції розвитку національної економіки.

### Література

1. **Осипов Г.М.** Методические вопросы измерения и оценки эффективности регионального научно-технического потенциала. – Владивосток, 1980. – 42 с.
2. **Духанов В.И.** Проблемы организации науки. – М.: Наука, 1988. – 205 с.
3. **Атаров Н.З., Менахир Н.А.** Научно-технический прогресс – фактор повышения эффективности производства в регионе. – Владивосток, 1980. – 256 с.
4. **Гапоненко А.** Управление НТП в условиях перехода к рынку: новый вызов// Вопросы экономики. – 1991, № 11. – С 39-42.
5. **Концепція** державної регіональної політики (проект)// Регіональна економіка. 1998, № 2. – С. 5-19.

**УДК 130.2:712.253**

**Аснір. А.В. Шлапак – УкрДЛТУ**

## **ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ ТА ЇХ ОСОБЛИВІСТЬ**

Проаналізовано структуру надходжень коштів Карпатського національного природного парку в розрізі бюджетного фінансування та спецкоштів. Запропоновані перспективні шляхи збільшення надходжень від власної діяльності.

**Doctorate A.V. Shlapak – USUFWT**

### **The sources of financial provision of Carpathian national nature park and their peculiarities**

The structure of financial receipt of Carpathian national nature park in the aspect of budget finance and specialists supply is analyzed. The perspective ways of park income increase from the own activity are given.

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) України внаслідок кризового стану економіки, дефіциту фінансових ресурсів та відсутності інфраструктурного забезпечення перебуває у вкрай незадовільному стані. Його мережа станом на 1 січня 2003 року становить 7087 територій та об'єктів загальною площею 2718,3 тис.га, що становить 4,5 % від площі території України [3]. Національні природні парки, як одна з категорій ПЗФ загальнодержавного значення, нараховують 12 об'єктів загальною площею 632,1 тис.га, що у структурі ПЗФ становить 22,4 % від його площі та трохи більше 1,0 % від площі України. З кожним роком відсоток заповідних земель збільшується (відповідно до Закону України "Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки" до 2015 року площа земель ПЗФ має становити 10,4 % від площі держави), а їх становище в більшості випадків не покращується. Вихід криється в реструктуризації економічного механізму його функціонування, адаптації цінних об'єктів природи до ринкових умов з гарантуванням екологічної безпеки. У структурі економічного механізму ПЗФ особливе місце посідає проблема удосконалення фінансового за-